

ФАБРИКА ОРУЖЈА ЈЕ НАОРУЖАВАЛА БРАНИОЦЕ СЛОБОДЕ

Већ неколико дана смо на Златибору — Палисаду, Златиборци, Рачани и Ужичани. Данас ћемо бити у Ужицу, четници су доле, Немци се повукли и предали власт четницима, — води се тихи разговор међу друговима.

„Узећемо га, вели //Бимбо\ морамо га узети, доле су складишта муниције, доле је фабрика оружја а то је оно што нам је сада најпотребније. Их, доле је она //пашчадија// однеће нам све испред носа. Зашто се чека, што не идемо, нећемо ваљда допустити да нам све однесу?!”

План је готов, задаци су издати. Креће се, свако својим правцем. . . Потмула грмљавина од које земља тихо подрхтава. Циновске кудеље сивога дима надвише се над долином. Задах загоретине, задах барута помути планинску свежину. Фабрика? Складиште муниције! То немачки варвари остављају рушилачки траг за собом. Стрепња за нечим чему се тежи, и мржња, читала се у очима другова. Требало би брже ићи, брже, трчећим кораком, да се спаси бар нешто. . .

Тихо смо се спустили у Ужице. Пушка није пукла. Побегли су и господари и слуге.

Главно је сачувано. Складиште бомбардовано, треба десет, треба двадесет, педесет, двеста другова... Још има здраве муниције, нису сви сандуци изгорели. На згаришту, задах барута гуши, из пепела бије топлина, Гробље муниције лежи пред нама. Колико би непријатеља било уништено са овим да нам је пало У руке!

Фабрика је читава, машине неповређене. Била је минирана, хтели су и њу дићи у ваздух. Предомислили су се, предали су је четницима, изродима. Рачунали су да ће у њиховим рукама послужити немачком фашизму. Преварили су се. Фабрика је била у нашим рукама,

Прва фабрика у нашим рукама, фабрика оружја, која треба да прави муницију, да склапа пушке, да наоружава борце за слободу, за бољи човечнији живот народа. У радионицама тишина, машине непокретне ћуте, чекају радне руке да их покрену.

Пршив бораца оилан, редови се шире, ничу чете, батаљони, >дреди... У штабу ужичког одреда речи руководиоца звучале су чврстином челика, речи водиле, речи које не познају препреке: Треба нам пушака, муниције, бомби, треба тући непријатеља, уништавати га, не дати му да предахне, позвати раднике, распоредити их на посао, фабрика мора да ради.

И фабрика је прорадила. Машине се покренуле. Тешкоће су биле велике. Фронт је захтевао муницију, бомби, пушака, Барута није било. Узалуд жуте чауре кад барута нема. Ако није имало пушчаног барута, било је топовског. Млевеним топовским барутом пунили смо пушчане чауре. Био је доста, слабији, али ипак толико јак да се могао уништавати мрски непријатељ.

Требало је бомби, како доћи до њих? Али ливених није било. Свеједно, постојале су водоводне цеви, још само експлозива и почело се производити десет, двадесет, педесет, стотину дневно. Родила се коцкаста, неугледна бомба, која је успешно разносила у парампарчад мрска тела фашистичких окупатора.

Требало је пушака, Било је нешто ситног материјала, али цеви су недостајале. Нашло се нешто старих. Очишћене, прерађене и оне оу могле гађати и уништавати непријатеља. Родила се пушка, танка и дуга, родила се пушка партизанка.

Радници фабрике оружја схватили су речи руководства, чули су захтеве народа, осетили су жеље своје класе. Фабрика је била у њиховим рукама, њихова, без Пошингера, без окупаторске чизме и контроле, без издајничких изрода. Преко њихове фабрике схватили су да је и ова борба њихова,

Једног, облачног дана сирена је дала знак за узбуну. Над фабриком се наднели непријатељски бомбардери. За кратко време претворена је у рушевине. Доста је машина остало оштећено. Друге су читаве да и даље производе муницију, бомбе и пушке за уништавање фашистичких злочинаца.

Пред радницима фабрике на њеним рушевинама звучале су речи руководства. „Треба нам бомби, муниције, пушака, треба и даље тући непријатеља, фабрика мора да ради“. И фабрика је поново прорадила. У трезорима, мрачним и влажним, али сигурним није се више страховало од непријатељских бомбардера. На волујским колима, на рукама радника, на њиховим плећима изнето је из рушевина ударничким радом оно што нам је тада било тако драгоцено.

Тек ое хватао кишни сумрак на улици. У тесној канцеларији стојимо, пред другом Титом. Говорио нам је: „Другови који се боре пред Ваљевом траже 50.000 пушчаних метака, непријатељ по кушава да изађе из Ваљева. Колико имате у магацину?“

„Свега два сандука од 1.000 комада“, једва изађоше речи из уста друга који је одговарао за муницију.

„Спремите 50.000 муниције до 8 сати ујутру“.

У пожртвованом раду за машинама, упорно савлађивање тешкоћа у производњи и те кишне јесење вечери, осећајући надчовечанске напоре бораца на положају, радници фабрике оружја дали су свој удео у тешком напору нашег народа и читавог слободољубивог човечанства да сломи тешке ланце фашистичког ropcтвa. Преко жртава изгинулих другова радника у страховитој експлозији у трезору остајући на послу до последњег момента, радничка класа Ужица дала је највећи прилог у овој светој ослободилачкој борби против мрских фашистичких освајача,

(Из листа „Ве-сти" од 7. јула 1945. године).

Спасан ЈОВАНОВИћ